

ІНФОРМАЦІЯ ПРО УРОЧИСТІ АКАДЕМІЇ У ЛЬВОВІ І КИЄВІ З НАГОДИ 100-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ АКАДЕМІКА ЄВГЕНА ЛАЗАРЕНКА

---

24 грудня 2012 р. в актовій залі Львівського національного університету (ЛНУ) ім. Івана Франка, вщерть заповненій студентами, викладачами та гостями, відбулась урочиста академія, присвячена 100-річчю від дня народження колишнього ректора, видатного вченого-мінералога академіка Євгена Лазаренка. Вступним словом академію відкрив ректор університету професор Іван Вакарчук. Він відмітив, що роки ректорства Євгена Лазаренка ознаменувались поступовим, але неухильним перетворенням університету в український і провідний навчальний заклад тодішньої УРСР, започаткуванням низки добрих традицій, які продовжуються і у наш час. Ім'я академіка Є. Лазаренка широко відоме як серед студентства, так і серед професорсько-викладацького загалу — відмітив професор І. Вакарчук.

Почесний професор ЛНУ ім. Івана Франка Орест Матковський виступив з доповіддю "Євген Лазаренко — вчений, педагог, ректор, патріот". Доповідач коротко висвітлив біографію Є. Лазаренка, наукову і викладацьку роботу у Воронежі та на Уралі під час війни, детально розповів про львівський період діяльності з 1944 р. — створив геологічний факультет у Львівському університеті, обіймав посади декана геологічного факультету, завідувача кафедрою мінералогії, проректора й ректора університету до 1963 р. Далі охарактеризував його роботу в Києві на посаді директора Інституту геологічних наук (ІГН) АН УРСР (1969—1972) та завідувача відділу регіональної та генетичної мінералогії ІГН АН УРСР та Інституту геохімії та фізики мінералів (ІГФМ) АН УРСР (нині Інститут геохімії, мінералогії та рудоутворення (ІГМР) імені М.П. Семененка НАН України) (1972—1979). Як висновок прозвучало в доповіді О. Мат-

ковського: академік Євген Лазаренко своєю подвижницькою науковою, педагогічною, організаторською та громадською діяльністю заслужив найвищої оцінки в незалежній Україні.

Доцент кафедри мінералогії геологічного факультету ЛНУ ім. Івана Франка Петро Білоніжка презентував почесному зібранню книгу під назвою "Євген Лазаренко — видатна постать ХХ століття". У книгу ввійшли доповіді учасників круглого столу, який відбувся 26 грудня 2011 р. в зв'язку з 350-річчям Львівського університету, а також багато спогадів про цю видатну особистість письменників, геологів, професорів університету, представників культури. Книга містить список праць Є. Лазаренка, супроводжується цікавим фотоальбомом.

Після двох програмних доповідей розпочались спогади учасників. Свій спогад видатний український поет Дмитро Павличко розпочав віршем "Ректор", який він написав до 50-річчя Євгена Лазаренка в 1962 р., сказав ще багато глибоких і справедливих слів про звитяжного оборонця української мови і культури. Словами захоплення, шани і поваги до Євгена Лазаренка наповнили свої виступи фізик і політик академік Ігор Юхновський, заслужений професор ЛНУ ім. Івана Франка фізик Ярослав Довгий, почесний доктор ЛНУ ім. Івана Франка, академік Михайло Голубець, геологи член-кореспондент НАН України Юрій Сеньковський, віце-президент Українського мінералогічного товариства (УМТ) Ганна Кульчицька, професор Київського національного університету ім. Тараса Шевченка Володимир Павлишин, колишній університетський скрипаль, нині викладач Львівського музучилища ім. Станіслава Людкевича Зіновій Кулик.

Запам'ятався присутнім на академії акт погашення спеціально випущених Укрпоштою конвертів і марок до ювілею академіка Є. Лазаренка, який здійснили ректор університету професор Іван Вакарчук, в. о. начальника Головного управління освіти і науки Львівської облдержадміністрації Роман Палій, директор Львівського відділення Державного підприємства поштового зв'язку В. Веселий.

Знаком доброї волі та пошани львівської влади до видатного вченого була Постанова Львівської обласної ради про заснування щорічної премії імені академіка Євгена Лазаренка чотирьом кращим студентам в розмірі 3500 грн. Постанову зачитав в. о. начальника Головного управління освіти і науки Львівської облдержадміністрації Роман Палій. Він же й вручив цьогорічні премії чотирьом кращим студентам геологічного факультету М.О. Трофімовій, М.М. Марчаку, Я.О. Павлюку, В.В. Верчуку.

Завершилась урочиста академія концертом колективів художньої самодіяльності університету. Виступали народна капела бандуристів "Зоряниця", ансамбль скрипалів та знаменитий ансамбль пісні і танцю "Черемош", заснований ще за часів ректора Євгена Лазаренка. Як повідомив ведучий вечора, в ті роки в університеті було 12 різних гуртків художньої самодіяльності.

26 грудня 2012 р., якраз в день столітнього ювілею Євгена Лазаренка, відбулась урочиста академія в Києві. Організатори — Національна академія наук України, ІГМР НАН України ім. М.П. Семененка, відділ регіональної та генетичної мінералогії ІГМР НАН України, УМТ. Розпочалась академія покладанням квітів на могилу Євгена Лазаренка на Байковому цвинтарі. Поклонитись його могилі прийшли представники Львівського національного університету ім. Івана Франка, Інституту геології та геохімії горючих копалин НАН України (м. Львів), Одеського національного університету ім. І.І. Мечникова, Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна, Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, Інституту геохімії, мінералогії та рудоутворення імені М.П. Семененка НАН України. Особливо хочеться відзначити, що протягом всього дня від відвідин могили до товариської зустрічі серед учасників академії перебував поет Дмитро Павличко, підкресливши тим свою особисту

глибоку шану величній постаті академіка Є. Лазаренка.

Продовжилась академія в конференц-залі ІГМР ім. М.П. Семененка НАН України, яку вів президент УМТ Віктор Квасниця. Вступне слово виголосив директор Інституту член-кореспондент НАН України Олександр Пономаренко. Він відмітив велику роль видатного вченого і організатора науки академіка Є. Лазаренка для розвитку мінералогії в Інституті та побажав здоров'я й успіхів у праці учасникам академії. З доповіддю "Київський період науково-організаційної і наукової діяльності академіка Євгена Лазаренка" виступив завідувач відділу регіональної та генетичної мінералогії Дмитро Возняк. Він коротко окреслив історію створення відділу в ІГН АН УРСР, директором якого три роки був Євген Костянтинівич, діяльність відділу за той час, а потім у складі ІГФМ АН УРСР. Доповідач розповів, як Євген Лазаренко піклувався про розвиток лабораторної бази, всіляко підтримуючи зміцнення лабораторій термобарогеохімії та рентгенівського аналізу. Він глибоко розумів велике значення для генетичної мінералогії результатів вивчення флюїдних включень у мінералах. У подальшому Д. Возняк зупинився на діяльності відділу після смерті академіка Є. Лазаренка під керівництвом своїх попередників Олександра Литвина і Володимира Павлишина. Більш детально Дмитро Возняк розповів про час свого керівництва відділом, про теми, які тут виконувались, зокрема розкрив досягнення у вивченні мінералогії родовищ і рудопроявів рідкісноземельних елементів Українського щита, яке продовжується понад десять років. Не оминув проблем, що стоять перед відділом, як між іншим, і перед Інститутом та академічною наукою в цілому.

Професор ЛНУ ім. Івана Франка Орест Матковський зробив презентацію книги "Євген Лазаренко — видатна постать ХХ століття", яка переважній більшості учасників київської академії не була відома. Достатньо лише поглянути на зміст книги, відмітив доповідач, щоб зрозуміти небувалу широту інтересів академіка Євгена Лазаренка. Про нього пишуть не тільки мінералоги, геологи, а й видатні письменники, політики, фізики, філологи, біологи, філософи, люди культури і мистецтва. Кожен з авторів знайшов свої особливі слова про Євгена Лазаренка, поділився своїм баченням цієї особистості, але

всі єдині в тому, що він був видатною постаттю ХХ ст.

Ведучий Віктор Квасниця оголошує початок спогадів і першим до слова запрошує поета Дмитра Павличка. Як і належить видатному майстру слова, Дмитро Васильович говорив натхненно й блискуче. Повідав про Євгена Лазаренка — великого вченого і патріота України дещо таке, що переважній більшості було і невідоме. Ось скупі уривки його виступу: "Євген Лазаренко був, а для тих, хто хоче у нього вчитися, є і тепер, великим і безстрашним оборонцем української мови, історії, культури. Вдумайтесь в такий факт — ще у 1953 р. (старше покоління добре знає, що то був за час) на Пленумі Львівського обкому партії він сміливо заявив партійним бонзам звинувачення в тому, що політика партії у Львівській області є політикою колонізаторів". Дмитро Павличко закінчив виступ своїм уже легендарним віршем про Є. Лазаренка "Ректор", який починався словами: "Прийшов таки один за триста літ Великий ректор у мою святину..".

Потім виступали мінералоги Антон Вальтер, Петро Зарицький, Віра Семененко. Різні вчені за своїми інтересами у мінералогії, зі своїм особистим поглядом на велику постать академіка Євгена Лазаренка, але разом з тим кожен з них вніс якийсь свій неповторний штрих до портрета вченого, педагога, Людини з ім'ям Євген Лазаренко. Зворушливим моментом урочистої академії в Києві була присутність серед її учасників трьох дочок Євгена Костянтиновича — Оксани, Наталії і Євгенії. Від імені сестер з словами подяки організаторам академії, учасникам, усім присутнім виступила Оксана Євгенівна.

Спогади про академіка Євгена Лазаренка продовжились і під час товариської зустрічі, якою завершувалась урочиста академія. Так, з великим пієтетом говорив про знаного вченого запрошений на академію фізик професор Василь Шендеровський, відомий своїми трьома книгами "Нехай не гасне світ науки" про видатних українських вчених, замовчуваних раніше. В останній його книзі є нарис і про академіка Лазаренка. Були ще промовці, співали улюблені пісні ювіляра. На високому духовному піднесенні учасників завершилась і академія в Києві.

Два найголовніших висновки, що витікають з проведених урочистих академії, присвячених 100-річчю від дня народження академіка Є. Лазаренка. 1. Євген Лазаренко — класик мінералогії ХХ ст. Він залишив понад 300 ґрунтовних статей, 10 фундаментальних монографій, найкращі для того часу підручники з мінералогії (шість видань: три — російською, два — українською і одне — китайською мовами), тримовний "Мінералогічний словник", потужну Українську мінералогічну школу, яка успішно працює і тепер.

2. Його висловив академік НАН України Михайло Голубець: "Діяльність академіка Євгена Лазаренка в широкому розумінні слова має стати зразком для сучасних працівників освіти, науки, культури, політики й державного будівництва. Він робив усе, щоб Львівський університет був українським, захищав повсюдно українську мову в часи тоталітаризму, а ми в незалежній державі дозволяємо розгул антиукраїнської істерії".

Ю.А. Галабурда